

Akademik Bellekte 15 Temmuz: Lisansüstü Tezlerin Ağ Yapısı Üzerinden VOSviewer Tabanlı Bir Analiz

→ Hicran Özlem ILGIN*

Öz

Toplumsal kırımla noktaları akademik üretim süreçlerinde dönemsel yoğunlaşmalar yaratan ve farklı disiplinler tarafından ele alınan önemli araştırma alanlarıdır. Bu bağlamda çalışmanın problematiği 15 Temmuz 2016 darbe girişiminin Türkiye'deki lisansüstü tezlerde nasıl ele alındığı ve akademik üretimin hangi yönelimler doğrultusunda şekillendiğinin belirlenmesidir. Bu çalışma tez başlığında "15 Temmuz" ifadesi geçen lisansüstü tezlerin akademik üretim süreci içerisindeki yerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma bibliyometrik analiz yaklaşımı çerçevesinde yürütülmüştür. Bu doğrultuda Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinde yer alan ve 2017–2025 yılları arasında yayımlanan 78 lisansüstü tez incelenmiştir. Betimsel analizlerin yanı sıra VOSviewer yazılımı kullanılarak kavramsal ağ analizleri gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular tezlerin özellikle 2019 yılında yoğunlaştığını göstermektedir. Çalışmaların Türkiye geneline yayıldığı, ağırlıklı olarak gazetecilik, iletişim bilimleri, siyaset bilimi ve kamu yönetimi alanlarında yoğunlaştığı belirlenmiştir. Nitel yöntemlerin ve doküman incelemesine dayalı veri toplama tekniklerinin öne çıktığı görülmüştür. Kavramsal analizler literatürde medya, siyaset ve toplumsal anlamlandırma ekseninde tematik yoğunlaşmalar bulunduğunu ortaya koymaktadır. Sonuç olarak çalışma 15 Temmuz konulu akademik üretimin belirli disiplinler etrafında yoğunlaştığını göstermekte ve literatürdeki tematik yönelimlerin belirlenmesine katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: 15 Temmuz, Bibliyometrik Analiz, VOSviewer, Akademik Üretim, YÖK Ulusal Tez Merkezi

*Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü,

Çanakkale, Türkiye

E-mail: hicranozlem@gmail.com

ORCID: 0000-0002-0549-0710

July 15 In Academic Memory: A Bibliometric Network Analysis of Graduate Theses Using VOSviewer

→ Hicran Özlem ILGIN

Abstract

Critical social turning points constitute significant areas of research that generate periodic concentrations in academic production processes and are addressed by different disciplines. In this context, the problem of the study is to determine how the July 15, 2016 coup attempt is addressed in graduate theses in Türkiye and to identify the orientations of academic production in this field. This study aims to examine the position of graduate theses containing the phrase “July 15” in their titles within the academic production process. The research was conducted within the framework of a bibliometric analysis approach. Accordingly, a total of 78 graduate theses published between 2017 and 2025 in the National Thesis Center of the Council of Higher Education were analyzed. In addition to descriptive analyses, conceptual network analyses were carried out using VOSviewer software. The findings indicate that the theses were particularly concentrated in 2019. It was determined that the studies were distributed across Türkiye and predominantly concentrated in the fields of journalism, communication sciences, political science, and public administration. Qualitative methods and document analysis-based data collection techniques were found to be predominant. Conceptual analyses reveal that thematic concentrations in the literature mainly revolve around media, politics, and processes of social meaning-making. As a result, the study demonstrates that academic production on July 15 is concentrated within specific disciplines and contributes to identifying thematic orientations in the literature.

Keywords: July 15, Bibliometric Analysis, VOSviewer, Academic Production, National Thesis Center of the Council of Higher Education

1. Giriş

15 Temmuz 2016 tarihinde Türkiye’de gerçekleşen darbe girişimi, yalnızca siyasal sistem üzerinde değil, aynı zamanda toplumsal yapı, medya söylemi ve akademik bilgi üretimi üzerinde de derin etkiler bırakmıştır. Bu tür kırılma anları akademik alan açısından yalnızca incelenen bir olgu olmamakla birlikte aynı zamanda bilimsel üretimin yönünü ve yoğunlaşma alanlarını belirleyen önemli referans noktası hâline gelmektedir (Başal vd., 2025). Büyük ölçekli toplumsal ve siyasal olayların ardından akademik çalışmaların sayısında ve çeşitliliğinde artış gözlenmektedir. Bu durum söz konusu olayın akademik bellekte nasıl konumlandığını analiz etmeyi gerekli kılmaktadır (Altun ve Seferoğlu, 2024). Akademik bellek belirli bir dönemde üretilen bilimsel çalışmalar aracılığıyla şekillenen ve bilgi üretim süreçlerinin izlerini taşıyan dinamik bir yapıyı ifade etmektedir. Bu bağlamda akademik bellek yalnızca üretilen bilgi birikimini değil aynı zamanda belirli olayların hangi disiplinler, yöntemler ve kavramsal yaklaşımlar çerçevesinde ele alındığını görünür hâle getiren bir yapı olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda lisansüstü tezler hem belirli bir konunun akademik alandaki karşılığını hem de araştırma eğilimlerini ortaya koyan önemli veri kaynakları arasında yer almaktadır (Albal, 2019). Lisansüstü tezler belirli dönemlerde hangi konuların akademik gündemde öne çıktığını, hangi araştırma eğilimlerinin baskın hâle geldiğini ve bilimsel üretimin hangi kavramsal eksenler etrafında şekillendiğini göstermesi bakımından akademik belleğin önemli taşıyıcıları arasında değerlendirilebilmektedir. Türkiye’de 15 Temmuz darbe girişimi üzerine gerçekleştirilen lisansüstü tezlerin incelenmesi bu olayın akademik düzlemde nasıl ele alındığını, hangi temalar etrafında yoğunlaştığını ve zaman içerisinde nasıl bir yönelim gösterdiğini ortaya koyma açısından önemli bir imkân sunmaktadır.

Bu bağlamda 15 Temmuz darbe girişimi üzerine gerçekleştirilen akademik üretimin genel eğilimlerinin, yöntemsel yönelimlerinin ve kavramsal yoğunlaşmalarının sistematik bir biçimde incelenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Özellikle lisansüstü tezler üzerinden yürütülecek bibliyometrik analizler akademik üretimin dağılımını ve kavramsal yapısını bütüncül bir çerçevede değerlendirme imkânı sunmaktadır. Bu yönüyle bibliyometrik analizler belirli bir konuya ilişkin akademik yönelimlerin, tematik yoğunlaşmaların ve araştırma eğilimlerinin ortaya konulmasında önemli bir analitik araç olarak değerlendirilmektedir. Bibliyometrik analizlerin sağladığı ağ yapıları ve kavramsal kümelenmeler belirli

bir olayın akademik bellekte hangi temalar etrafında konumlandığını ve hangi araştırma alanlarında yoğunlaştığını görünür hâle getirmesi bakımından önem taşımaktadır.

Bu çalışma 15 Temmuz darbe girişiminin Türkiye’deki akademik üretimdeki yerini lisansüstü tezler üzerinden analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinde başlığında “15 Temmuz” ifadesi geçen tezler incelenmiş ve söz konusu çalışmalar bibliyometrik analiz teknikleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Analiz sürecinde VOSviewer yazılımı aracılığıyla anahtar kavramlar arasındaki ilişkiler, tematik kümelenmeler ve akademik yönelimler görselleştirilmiş ve sistematik biçimde çözümlenmiştir. Bu kapsamda çalışma yalnızca akademik üretimin nicel dağılımını ortaya koymayı değil aynı zamanda 15 Temmuz’un akademik bellekte hangi kavramsal ve tematik eksenler etrafında şekillendiğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu yönüyle çalışma 15 Temmuz literatürünü bütüncül bir bakış açısıyla ele alarak akademik belleğin yapısına ilişkin analitik bir çerçeve sunmayı hedeflemektedir.

Bu çalışma aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aramaktadır:

- **AS 1:** 15 Temmuz konulu lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- **AS 2:** Bu tezler hangi üniversite ve ana bilim dallarında yoğunlaşmaktadır?
- **AS 3:** Araştırma yöntemleri ve veri toplama teknikleri açısından nasıl bir eğilim söz konusudur?
- **AS 4:** Kavramsal ağ analizine göre literatürde hangi tematik yoğunlaşmalar bulunmaktadır?
- **AS 5:** Elde edilen bulgular akademik üretimin yönelimleri hakkında ne göstermektedir?

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Toplumsal Olayların Akademik Bilgi Üretimine Yansımaları

Toplumsal ölçekte etkili olan büyük olaylar yalnızca sosyal yapıyı dönüştürmekle sınırlı kalmamakla birlikte akademik bilgi üretimini de doğrudan etkilemektedir (Erol ve Eken, 2020). Bu tür dönemlerde araştırma gündeminin yeniden şekillendiği bazı konuların daha görünür hâle geldiği ve farklı disiplinler

arasında etkileşimin arttığı görülmektedir. Özellikle geniş kitleleri etkileyen ve uzun vadeli sonuçlar doğuran olaylar akademik alanda dikkat çeken bir yoğunlaşmaya neden olabilmektedir (İlgin, 2019). Bu yoğunlaşma hem ele alınan konuların çeşitlenmesini hem de mevcut konuların farklı açılardan yeniden değerlendirilmesini beraberinde getirmektedir. Bu durum belirli toplumsal olayların zaman içerisinde akademik üretimde kalıcı izler bırakarak akademik belleğin oluşumuna katkı sağladığını göstermektedir.

Bilimsel bilgi üretimi içinde bulunduğu toplumsal bağlamla ilişkilidir (Tamer vd., 2020). Araştırma konularının belirlenmesi, kullanılan yöntemlerin seçimi ve elde edilen bulguların yorumlanması, dönemin sosyal ve kültürel koşullarıyla yakından ilişkilidir. Özellikle dikkat çeken toplumsal gelişmelerin ardından belirli konulara yönelik ilginin artması bilimsel üretimin toplumsal gerçeklik ile güçlü bir bağ kurduğunu göstermektedir (Özdemir, 2025). Bu durum akademik üretimin yalnızca teorik bir faaliyet olarak yer almadığı toplumsal süreçlerin anlaşılmasına katkı sağlayan bir alan olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda akademik çalışmalar belirli olayların hangi disiplinler çerçevesinde ele alındığını, hangi kavramsal yaklaşımlar üzerinden tartışıldığını ve hangi araştırma eğilimlerinin öne çıktığını göstermesi bakımından akademik belleğin önemli bileşenleri arasında değerlendirilmektedir.

Toplumsal olayların akademik üretime etkisi yalnızca konu seçimiyle sınırlı değildir. Araştırma yaklaşımları kullanılan kavramlar ve analiz biçimleri de bu süreçten etkilenmektedir (Orkan ve Orkan, 2025). Özellikle sosyal bilimler alanında güncel gelişmelerin araştırma gündemine daha hızlı yansıdığı ve bu alanın toplumsal değişimlere daha duyarlı olduğu görülmektedir (Sunar, 2015). Bazı çalışmalar doğrudan olayın kendisini ele alırken bazıları dolaylı etkiler üzerinde yoğunlaşır. Örneğin medya, iletişim, eğitim, toplumsal algı ve kurumsal yapı gibi alanlarda yapılan araştırmalar söz konusu olayın farklı boyutlarını incelemeye yönelmektedir (Soldan ve Soldan, 2024). Bu durum tek bir olayın farklı disiplinler tarafından farklı açılardan ele alındığını ve çok boyutlu bir bilgi üretim sürecinin ortaya çıktığını göstermektedir. Aynı zamanda bu çeşitlilik, akademik alanın zenginleşmesine katkı sağlamaktadır (Taşlıyan vd., 2017). Bu bağlamda akademik üretim yalnızca bireysel araştırma faaliyetlerinin toplamı olarak değil, aynı zamanda belirli bir konuya ilişkin bilimsel eğilimlerin, yöntemsel tercihlerin ve kavramsal yönelimlerin zaman içerisinde nasıl şekillendiğini gösteren bir yapı olarak değerlendirilmektedir. Bu yönüyle akademik bellek belirli bir olaya

ilişkin üretilen çalışmalar aracılığıyla oluşan bir bilgi birikimini ifade etmekte ve araştırma eğilimlerinin izlenmesine imkân tanımaktadır. Özellikle lisansüstü tezler belirli dönemlerde hangi konuların akademik gündemde ön plana çıktığını, hangi disiplinlerde yoğunlaştığını ve hangi yönetsel yaklaşımların tercih edildiğini göstermesi bakımından akademik belleğin önemli taşıyıcıları arasında yer almaktadır.

Akademik üretimin bu çok boyutlu yapısının sistematik biçimde incelenebilmesi için bibliyometrik analiz önemli bir yönetsel yaklaşım sunmaktadır. Bibliyometrik analiz belirli bir araştırma alanındaki bilimsel üretimin nicel dağılımını ve kavramsal yapısını ortaya koymaya yönelik bir yöntem olarak kullanılmakta ve literatürdeki eğilimlerin belirlenmesine katkı sağlamaktadır (Donthu vd., 2021; van Eck ve Waltman, 2010). Bu yönüyle bibliyometrik analizler yalnızca yayın sayılarının ve dağılımlarının belirlenmesine değil aynı zamanda belirli bir olayın akademik bellekte hangi tematik alanlar ve kavramsal ilişkiler çerçevesinde konumlandığının ortaya konulmasına da katkı sağlamaktadır.

Bu kapsamda ağ analizleri, bilimsel çalışmalar içerisinde yer alan kavramlar arasındaki ilişkileri görselleştirerek literatürdeki tematik yapının ortaya konulmasına olanak sağlamaktadır. Özellikle VOSviewer yazılımı, anahtar kelimeler arasındaki eş oluşum ilişkilerini analiz ederek kavramsal kümelenmelerin belirlenmesinde yaygın olarak kullanılan bir araçtır (van Eck ve Waltman, 2010). Bu tür analizler, belirli bir araştırma alanındaki tematik yoğunlaşmaların ve araştırma yönelimlerinin sistematik biçimde değerlendirilmesine katkı sunmaktadır. Ayrıca kavramsal ağ yapıları aracılığıyla hangi kavramların merkezî konumda yer aldığı hangi temaların baskın hâle geldiği ve hangi alanların görece sınırlı temsil edildiği görünür hâle gelmektedir. Bu durum akademik belleğin hangi kavramsal eksenler etrafında şekillendiğinin analiz edilmesine imkân tanımaktadır.

3. Yöntem

Bu çalışma Türkiye’de tez başlığında “15 Temmuz” ifadesi geçen lisansüstü tezleri bütüncül bir bakış açısıyla incelemek amacıyla tanımlayıcı nitelikte bibliyometrik analiz olarak tasarlanmıştır. Çalışmada akademik üretimin nicel dağılımını ortaya koymak amacıyla betimsel istatistiksel analizler ile kavramsal yapıyı çözümlemek amacıyla bibliyometrik ağ analizleri birlikte kullanılmıştır.

Bu doğrultuda çalışma 15 Temmuz'un akademik bellekte hangi tematik alanlar, yöntemsel eğilimler ve kavramsal yönelimler çerçevesinde konumlandığını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın veri seti Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanından elde edilmiştir. Veri toplama sürecinde tez başlığı alanında "15 Temmuz" anahtar sözcüğü kullanılarak tarama yapılmış ve toplam 80 teze ulaşılmıştır. Araştırmada yalnızca tez başlığında 15 Temmuz ifadesinin yer aldığı çalışmaların tercih edilmesinin temel nedeni, doğrudan olay odaklı akademik üretimi incelemek ve veri setinin kavramsal bütünlüğünü korumaktır. Bu yaklaşım 15 Temmuz'un çalışmanın temel araştırma odağını oluşturduğu tezlerin analiz edilmesine imkân sağlamıştır. Ancak erişime kapalı olan bir tez ile 15 Temmuz 1974 Kıbrıs darbesine odaklanan ve araştırma kapsamı dışında kalan bir tez analiz dışı bırakılmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın nihai veri setini 2017–2025 yılları arasında yayımlanan toplam 78 lisansüstü tez oluşturmaktadır. Veri toplama süreci 12.03.2026 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte yalnızca başlık alanında 15 Temmuz ifadesinin aranması konuya ilişkin olup farklı kavramsal ifadeler içeren bazı tezlerin kapsam dışında kalmasına neden olmuş olabilmektedir. Bu durum araştırmanın sınırlılıkları arasında değerlendirilmektedir.

Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyerek evrenin tamamı analiz kapsamına alınmıştır. Bu yaklaşım örnekleme hatasını ortadan kaldırarak çalışmanın kapsayıcılığını artırmış ve elde edilen bulguların doğrudan araştırma evrenini temsil etmesini sağlamıştır. Elde edilen veriler araştırmacı tarafından oluşturulan Microsoft Excel veri tabanına sistematik biçimde aktarılmış ve veri giriş süreci titizlikle yürütülmüştür. Her bir tez kaydı iki kez kontrol edilerek olası hatalar, eksik bilgiler ve tutarsızlıklar giderilerek veri setinin doğruluğu ve bütünlüğü güvence altına alınmıştır. Kodlama süreci sırasında değişkenlerin tanımlanmasında literatürde yaygın olarak kullanılan bibliyometrik analiz kategorileri esas alınmıştır. Veri seti bibliyometrik analiz için gerekli kategoriler doğrultusunda yapılandırılmıştır. Bu kapsamda veri seti oluşturulurken her bir tez; kimlik bilgisi (ID), tez başlığı, yazar adı, yıl, üniversite, ana bilim dalı, tez türü, araştırma yöntemi, veri toplama tekniği, danışman ünvanı, yazar cinsiyeti, özet, anahtar kelimeler ve tez dili gibi değişkenler doğrultusunda sistematik biçimde kodlanmıştır. Kodlama sürecinde tezlerin yöntem ve veri toplama tekniklerine ilişkin sınıflandırmaları tezlerin özet, yöntem ve açıklama bölümleri dikkate

alınarak gerçekleştirilmiştir. Yöntem bilgisinin açık biçimde belirtilmediği tezlerde ise araştırmanın veri toplama süreci analiz yaklaşımı ve araştırma deseni dikkate alınarak uygun kategorilere yerleştirme yapılmıştır. Bu kodlama süreci, veri setinin hem nicel analizlere hem de bibliyometrik ağ analizlerine uygun hâle getirilmesini sağlamıştır. Kodlama sürecinin güvenilirliğini artırmak amacıyla veri girişleri iki aşamalı kontrol sürecinden geçirilmiş ve tutarsızlıklar yeniden gözden geçirilerek düzeltilmiştir.

Araştırmanın ilk aşamasında elde edilen veriler Microsoft Excel programı kullanılarak analiz edilmiş ve tezlerin yıllara, üniversitelere, ana bilim dallarına, danışman ünvanlarına, tez türlerine, tez dillerine, araştırma yöntemlerine, veri toplama tekniklerine ve yazar cinsiyetine göre dağılımları frekans ve yüzde değerleri aracılığıyla ortaya konulmuştur. Araştırmanın ikinci aşamasında ise bibliyometrik ve kavramsal ağ analizleri VOSviewer yazılımı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda tezlerin başlık, özet ve anahtar kelime bölümlerinden elde edilen metin verileri yazılıma aktarılmıştır. Bu aşamada elde edilen bulgular akademik üretimin nicel dağılımını ortaya koymaya yönelik betimleyici analizler kapsamında değerlendirilmiştir.

Analiz öncesinde veri temizleme süreci uygulanarak yazım farklılıkları giderilmiş ve kavramsal bütünlüğü sağlamak amacıyla eş anlamlı terimleri birleştiren bir 'thesaurus' dosyası oluşturulmuştur. VOSviewer analizlerinde anahtar kelimelere dayalı eş oluşum (*co-occurrence*) analizi tercih edilmiş ve analiz sürecinde tam sayım (*full counting*) yöntemi kullanılmıştır. Anahtar kelimeler için minimum tekrar eşiği 2 olarak belirlenmiş ve bu eşik değerin altında kalan düşük frekanslı terimler analiz dışı bırakılmıştır. Bu işlem düşük frekanslı terimlerin oluşturabileceği gürültüyü azaltarak daha anlamlı ve yorumlanabilir bir ağ yapısı elde edilmesini sağlamıştır. Elde edilen ağ yapıları, düğüm büyüklüğü (kavram sıklığı), bağlantı gücü (ilişki yoğunluğu) ve kümelenme (tematik yapı) kriterleri temel alınarak yorumlanmıştır. Bu doğrultuda düğümlerin büyüklüğü kavramların kullanım sıklığını, bağlantı çizgilerinin kalınlığı kavramlar arasındaki ilişki yoğunluğunu ve renkler ise tematik kümelenmeleri temsil edecek şekilde değerlendirilmiştir. Bu kapsamda elde edilen kavramsal ağ yapıları aracılığıyla 15 Temmuz literatüründe hangi temaların merkezî konumda yer aldığı hangi araştırma alanlarının yoğunlaştığı ve hangi alanların görece sınırlı temsil edildiği analiz edilmiştir.

4. Bulgular

Bu bölümde 15 Temmuz 2016 darbe girişimini konu alan ve tez başlığında “15 Temmuz” ifadesi geçen 78 lisansüstü teze ilişkin bulgular sunulmaktadır. Tezler; yıl, üniversite, ana bilim dalı, tez türü, yöntem ve diğer değişkenler açısından analiz edilmiştir. Elde edilen veriler frekans ve yüzde değerleriyle değerlendirilmiş, ayrıca VOSviewer analizleri ile kavramsal yapılar ve tematik eğilimler ortaya konulmuştur. Bulgular araştırma soruları doğrultusunda sistematik biçimde ele alınmış ve elde edilen dağılımlar akademik üretimin genel yönelimlerini ortaya koyacak şekilde yorumlanmıştır. Bu kapsamda elde edilen bulgular 15 Temmuz’un akademik bellekte hangi disiplinler, yöntemsel yaklaşımlar ve kavramsal eksenler çerçevesinde konumlandığını değerlendirmeye yönelik bir çerçeve sunmaktadır. Özellikle bibliyometrik ağ analizleri aracılığıyla literatürde öne çıkan tematik yoğunlaşmalar, kavramsal ilişkiler ve görece sınırlı temsil edilen araştırma alanları sistematik biçimde görünür hâle getirilmiştir.

Tablo 1’de incelenen tezlerin üniversitelere göre frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir.

Üniversite	Frekans	Yüzde (%)	Üniversite	Frekans	Yüzde (%)
İnönü Üniversitesi	5	6,4%	Marmara Üniversitesi	5	6,4%
Selçuk Üniversitesi	4	5,1%	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	4	5,1%
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	3	3,8%	Bursa Uludağ Üniversitesi	3	3,8%
Nişantaşı Üniversitesi	3	3,8%	Sakarya Üniversitesi	3	3,8%
Erciyes Üniversitesi	3	3,8%	Ankara Üniversitesi	2	2,6%
Afyon Kocatepe Üniversitesi	2	2,6%	Atılım Üniversitesi	2	2,6%
Akdeniz Üniversitesi	2	2,6%	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	2	2,6%
Fırat Üniversitesi	2	2,6%	Çukurova Üniversitesi	2	2,6%

Üniversite	Frekans	Yüzde (%)	Üniversite	Frekans	Yüzde (%)
İstanbul Gelişim Üniversitesi	2	2,6%	İstanbul Üniversitesi	2	2,6%
Polis Akademisi	2	2,6%	İstanbul Ticaret Üniversitesi	2	2,6%
Üsküdar Üniversitesi	2	2,6%	Anadolu Üniversitesi	1	1,3%
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	1,3%	Gazi Üniversitesi	1	1,3%
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	1	1,3%	Gaziantep Üniversitesi	1	1,3%
İstanbul Arel Üniversitesi	1	1,3%	Gümüşhane Üniversitesi	1	1,3%
İstanbul Bilgi Üniversitesi	1	1,3%	Hacettepe Üniversitesi	1	1,3%
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	1	1,3%	Hitit Üniversitesi	1	1,3%
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	1	1,3%	Kadir Has Üniversitesi	1	1,3%
Kocaeli Üniversitesi	1	1,3%	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	1	1,3%
TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi	1	1,3%	Trakya Üniversitesi	1	1,3%
Toros Üniversitesi	1	1,3%	Uşak Üniversitesi	1	1,3%
Atatürk Üniversitesi	1	1,3%			

Tablo 1. İncelenen Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

İncelenen tezler “üniversite” kategorisinde en yüksek frekansa göre ele alındığında 5 frekans (%6,4) ile İnönü Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi, 4 frekans (%5,1) ile Selçuk Üniversitesi ve Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, 3 frekans (%3,8) ile Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Nişantaşı Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Bursa Uludağ Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi yer almaktadır. Bununla birlikte 2 frekans (%2,6) ile Ankara Üniversitesi, Atılım Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz

Mart Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Polis Akademisi ve Üsküdar Üniversitesi bulunmaktadır. 1 frekans (%1,3) ile temsil edilen üniversiteler ise Anadolu Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, Gümüşhane Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Hitit Üniversitesi, Kadir Has Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, Uşak Üniversitesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Kocaeli Üniversitesi, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi ve Toros Üniversitesidir. Üniversitelere ilişkin dağılım incelendiğinde 15 Temmuz konulu lisansüstü tezlerin belirli üniversitelerde yoğunlaşmakla birlikte farklı üniversitelere yayılan çok merkezli bir akademik üretim yapısı sergilediği görülmektedir. Özellikle iletişim, sosyal bilimler ve siyasal alanlarda akademik faaliyetlerin yoğun olduğu üniversitelerde tez sayılarının daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum 15 Temmuz'un akademik bellekte yalnızca belirli akademik çevrelerle sınırlı kalmadığını, farklı kurumsal yapılarda da araştırma konusu hâline geldiğini göstermektedir. Üniversiteler arasındaki dağılımın görece çeşitlilik göstermesi olayın Türkiye genelinde farklı akademik perspektifler çerçevesinde ele alındığını ve disiplinler arası bir akademik ilgi alanı oluşturduğunu düşündürmektedir. Bu bağlamda konunun yalnızca belirli akademik merkezlerle sınırlı kalmadığını ve farklı üniversitelerde de araştırma konusu olarak ele alındığını göstermektedir. Ayrıca iletişim ve sosyal bilimler alanlarında güçlü akademik yapılanmaya sahip üniversitelerde tez yoğunluğunun artması 15 Temmuz'un akademik bellekte özellikle medya, siyasal iletişim ve toplumsal süreçler ekseninde konumlandığına işaret etmektedir.

Tablo 2'de incelenen tezlerin ana bilim dallarına göre frekans ve yüzde dağılımları aşağıda verilmiştir.

Ana Bilim Dalı	Frekans	Yüzde (%)	Ana Bilim Dalı	Frekans	Yüzde (%)
Gazetecilik	12	15,4%	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	7	9,0%
Kamu Yönetimi	6	7,7%	Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	5	6,4%

Ana Bilim Dalı	Frekans	Yüzde (%)	Ana Bilim Dalı	Frekans	Yüzde (%)
İletişim Bilimleri	4	5,1%	Radyo, Televizyon ve Sinema	4	5,1%
Sosyoloji	3	3,8%	Felsefe ve Din Bilimleri	3	3,8%
Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi	2	2,6%	Halkla İlişkiler ve Reklamcılık	2	2,6%
Klinik Psikoloji	2	2,6%	Halkla İlişkiler ve Tanıtım	2	2,6%
Psikoloji	2	2,6%	Siyaset ve Sosyal Bilimler	2	2,6%
Uluslararası İlişkiler	2	2,6%	Peyzaj Mimarlığı	1	1,3%
Film Tasarımı	1	1,3%	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	1	1,3%
Halkla İlişkiler	1	1,3%	Ceza Adaleti	1	1,3%
İktisat	1	1,3%	Coğrafya	1	1,3%
İletişim	1	1,3%	Ekonometri	1	1,3%
İnşaat Mühendisliği	1	1,3%	Ekonomi ve Finans	1	1,3%
İş Sağlığı ve Güvenliği	1	1,3%	Medya ve İletişim Sistemleri	1	1,3%
İşletme	1	1,3%	Medya ve Kültürel Çalışmalar	1	1,3%
Temel İslam Bilimleri	1	1,3%	Türk Dili ve Edebiyatı	1	1,3%
Travma ve Afet Çalışmaları	1	1,3%	Yeni Medya	1	1,3%
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi	1	1,3%			

Tablo 2. İncelenen Tezlerin Ana bilim Dalına Göre Dağılımı

İncelenen tezler ana bilim dalı kategorisine göre ele alındığında 12 frekans %15,4 oran ile gazetecilik, 7 frekans %9,0 oran ile siyaset bilimi ve kamu yönetimi, 6 frekans %7,7 oran ile kamu yönetimi, 5 frekans %6,4 oran ile siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler, 4 frekans %5,1 oran ile iletişim bilimleri, 4 frekans %5,1 oran ile radyo, televizyon ve sinema, 3 frekans %3,8 oran ile sosyoloji, 3 frekans %3,8 oran ile felsefe ve din bilimleri, 2 frekans %2,6 oran ile güvenlik stratejileri ve yönetimi, 2 frekans %2,6 oran ile halkla ilişkiler ve reklamcılık, 2 frekans %2,6 oran ile klinik psikoloji, 2 frekans %2,6 oran ile halkla ilişkiler ve tanıtım, 2 frekans %2,6 oran ile psikoloji, 2 frekans %2,6 oran ile siyaset ve sosyal bilimler, 2 frekans %2,6 oran ile uluslararası ilişkiler, 1 frekans %1,3 oran ile peyzaj mimarlığı, 1 frekans %1,3 oran ile film tasarımı, 1 frekans %1,3 oran ile Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi, 1 frekans %1,3 oran ile halkla ilişkiler, 1 frekans %1,3 oran ile ceza adaleti, 1 frekans %1,3 oran ile iktisat, 1 frekans %1,3 oran ile coğrafya, 1 frekans %1,3 oran ile iletişim, 1 frekans %1,3 oran ile ekonometri, 1 frekans %1,3 oran ile inşaat mühendisliği, 1 frekans %1,3 oran ile ekonomi ve finans, 1 frekans %1,3 oran ile iş sağlığı ve güvenliği, 1 frekans %1,3 oran ile medya ve iletişim sistemleri, 1 frekans %1,3 oran ile işletme, 1 frekans %1,3 oran ile medya ve kültürel çalışmalar, 1 frekans %1,3 oran ile Temel İslam Bilimleri, 1 frekans %1,3 oran ile Türk dili ve edebiyatı, 1 frekans %1,3 oran ile travma ve afet çalışmaları, 1 frekans %1,3 oran ile yeni medya ve 1 frekans %1,3 oran ile Türkçe ve Sosyal Bilimler eğitimi yer almaktadır. Ana bilim dallarına yönelik dağılım ele alındığında 15 Temmuz konulu lisansüstü tezlerin ağırlıklı olarak iletişim, medya, siyaset ve kamu yönetimi ekseninde yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle gazetecilik, iletişim bilimleri ve radyo, televizyon ve sinema gibi alanlarda yoğunlaşan tezler 15 Temmuz darbe girişiminin medya söylemleri, haber temsilleri ve toplumsal iletişim süreçleri bağlamında ele alındığını göstermektedir. Bu durum 15 Temmuz'un akademik bellekte özellikle medya ve iletişim eksenli bir olay olarak konumlandığını düşündürmektedir. Bununla birlikte siyaset bilimi, kamu yönetimi ve uluslararası ilişkiler alanlarında gerçekleştirilen tezler olayın siyasal yapı, yönetim süreçleri ve demokratik sistem üzerindeki etkilerine odaklanıldığını düşündürmektedir. Siyasal alanlarda yoğunlaşan akademik üretim 15 Temmuz'un yalnızca bir güvenlik sorunu olarak değil, aynı zamanda demokratik yapı, yönetim mekanizmaları ve siyasal iletişim süreçleri bağlamında değerlendirildiğine işaret etmektedir. Psikoloji, travma ve afet çalışmaları, Temel İslam Bilimleri ve Türk Dili ve edebiyatı gibi farklı alanlarda gerçekleştirilen çalışmalar 15 Temmuz'un yalnızca siyasal bir olay olarak değil

toplumsal, kültürel ve psikolojik boyutlarıyla da akademik araştırmalara konu olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çeşitlilik akademik belleğin tek boyutlu bir yapıdan ziyade farklı disiplinler aracılığıyla çok katmanlı biçimde şekillendiğini göstermesi açısından önem taşımaktadır. Bununla birlikte ekonomi, mühendislik ve mekânsal çalışmalar gibi alanlarda tez sayılarının görece düşük düzeyde kalması bazı disiplinlerin literatürde sınırlı temsil edildiğini göstermektedir. Bu durum akademik bellekte belirli tematik alanların daha baskın hâle geldiğini bazı araştırma alanlarının ise görece geri planda kaldığını düşündürmektedir. Bu bulgu literatürde disiplinler arası bir akademik üretim yapısının oluştuğunu göstermesi açısından dikkat çekmektedir.

Tablo 3'te incelenen tezlerin yıllara göre frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir.

Yıl	Frekans	Yüzde (%)	Yıl	Frekans	Yüzde (%)
2017	7	9,0%	2022	3	3,8%
2018	11	14,1%	2023	6	7,7%
2019	31	39,7%	2024	6	7,7%
2020	3	3,8%	2025	5	6,4%
2021	6	7,7%			

Tablo 3. İncelenen Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

İncelenen tezler “yıl” kategorisinde değerlendirildiğinde 31 frekans %39,7 oran ile 2019 yılı en yüksek akademik üretimin gerçekleştiği yıl olarak öne çıkmaktadır. Bunu 11 frekans %14,1 oran ile 2018 yılı ve 7 frekans %9,0 oran ile 2017 yılı izlemektedir. Diğer yıllar incelendiğinde 6 frekans %7,7 oran ile 2021, 2023 ve 2024 yılları, 5 frekans %6,4 oran ile 2025 yılı ve 3 frekans %3,8 oran ile 2020 ve 2022 yılları yer almaktadır. Yıllara göre dağılım değerlendirildiğinde 15 Temmuz konulu akademik üretimin özellikle olayın gerçekleşmesini takip eden ilk yıllarda yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle 2019 yılında tez sayısında artış olması lisansüstü araştırma süreçlerinin belirli bir zaman gerektirmesiyle ilişkilendirilebilir. Bu durum toplumsal ve siyasal ölçekte etkili olayların akademik üretime doğrudan değil belirli bir araştırma ve yayın süreci sonrasında yansıdığını düşündürmektedir. Aynı zamanda bu yoğunlaşma 15 Temmuz’un akademik bellekte kısa süreli bir gündem konusu olmanın ötesine geçerek belirli

bir dönem içerisinde yoğun biçimde tartışılan bir araştırma alanına dönüştüğünü göstermektedir. 2017 ve 2018 yıllarında başlayan akademik üretimin 2019 yılında zirveye ulaşması olayın akademik alanda kurumsallaşan bir araştırma konusu hâline geldiğini düşündürmektedir. Bu durum akademik belleğin ani ve eş zamanlı biçimin dışında belirli bir düşünsel, yöntemsel ve yayın süreci içerisinde şekillendiğine işaret etmektedir. Diğer yıllarda tez sayılarında belirli düzeyde düşüş yaşanmasına rağmen akademik üretimin tamamen kesintiye uğramadığı ve farklı dönemlerde devam ettiği görülmektedir. Bu süreklilik 15 Temmuz'un akademik bellekte kalıcı izler bırakan ve farklı dönemlerde yeniden ele alınabilen bir araştırma alanı olarak varlığını sürdürdüğünü göstermektedir. Bununla birlikte sonraki yıllarda tez sayılarının görece azalması araştırma ilgisinin tamamen ortadan kalkmadığını literatürde belirli tematik alanların doygunluğa ulaşmış olabileceğini düşündürmektedir. Özellikle medya, siyasal iletişim ve toplumsal bellek eksenindeki çalışmaların ilk yıllarda yoğun biçimde ele alınması, akademik belleğin belirli kavramsal alanlar etrafında daha hızlı biçimde şekillendiğini göstermesi açısından dikkat çekmektedir.

Tablo 4'te incelenen tezlerin yazar cinsiyetine göre frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir.

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)
Kadın	40	51,3%
Erkek	38	48,7%

Tablo 4. İncelenen Tezlerin Yazar Cinsiyetine Göre Dağılımı

İncelenen tezler yazar cinsiyeti kategorisine göre değerlendirildiğinde, 40 tez (%51,3) kadın yazarlar, 38 tez (%48,7) ise erkek yazarlar tarafından hazırlanmıştır. Yazar cinsiyetine yönelik dağılım incelendiğinde kadın ve erkek araştırmacılar arasında belirgin bir farklılığın bulunmadığı ve akademik üretimin görece dengeli bir dağılım sergilediği görülmektedir. Bu durum 15 Temmuz konulu akademik üretimin farklı araştırmacı profilleri tarafından ele alındığını ve literatürde cinsiyet temelli belirgin bir yoğunlaşmanın oluşmadığını göstermektedir. Kadın araştırmacıların oranının kısmen daha yüksek olması sosyal bilimler ve iletişim alanlarında kadın araştırmacıların akademik üretimde aktif biçimde yer aldığını göstermesi açısından dikkat çekicidir. Özellikle iletişim, medya ve toplumsal

süreçler ekseninde yoğunlaşan çalışmaların kadın araştırmacılar tarafından da güçlü biçimde temsil edilmesi akademik belleğin farklı araştırmacı perspektifleri aracılığıyla şekillendiğini göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Tablo 5’te incelenen tezlerin danışman ünvanına göre frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir.

Ünvan	Frekans	Yüzde (%)
Dr. Öğr. Üyesi	16	20,5%
Doç. Dr.	24	30,8%
Prof. Dr.	38	48,7%

Tablo 5. İncelenen Tezlerin Danışman Ünvanlarına Göre Dağılımı

İncelenen tezler danışman ünvanı açısından değerlendirildiğinde, en yüksek oranın 38 tez (%48,7) ile Prof. Dr. ünvanına sahip danışmanlara ait olduğu görülmektedir. Bunu 24 tez (%30,8) ile Doç. Dr. ve 16 tez (%20,5) ile Dr. Öğr. Üyesi ünvanına sahip danışmanlar izlemektedir. Danışman ünvanlarına yönelik dağılım incelendiğinde 15 Temmuz konulu lisansüstü tezlerin büyük ölçüde profesörler tarafından yürütüldüğü görülmektedir. Bu durum konunun akademik alanda yalnızca güncel bir araştırma başlığı olarak değil aynı zamanda deneyimli akademisyenlerin de dâhil olduğu kurumsallaşmış bir çalışma alanı olarak ele alındığını göstermektedir. Doç. Dr. ve Dr. Öğr. Üyesi ünvanına sahip akademisyenlerin de süreçte aktif rol aldığı görülmektedir. Farklı akademik ünvan gruplarının danışmanlık süreçlerinde yer alması 15 Temmuz literatürünün farklı akademik kuşaklar tarafından sürdürüldüğünü ve akademik belleğin kuşaklar arası bir bilgi üretim süreci içerisinde şekillendiğini düşündürmektedir. Bu durum 15 Temmuz konulu akademik üretimin farklı akademik kuşaklar tarafından sürdürüldüğünü ve araştırma alanının akademik çeşitlilik taşıdığını göstermektedir. Bu durum akademik belleğin oluşum sürecinde deneyimli akademisyenlerin yönlendirici rol üstlendiğini göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

Tablo 6’da incelenen tezlerin yayın diline göre frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir.

Yayın Dili	Frekans	Yüzde (%)
Türkçe	75	96,2%
İngilizce	3	3,8%

Tablo 6. İncelenen Tezlerin Yayın Diline Göre Dağılımı

İncelenen tezler tez dili kategorisine göre ele alındığında 75 frekans %96,2 oran ile Türkçe, 3 frekans %3,8 oran ile İngilizce dilinde yazıldığı tespit edilmiştir. Tezlerin yayın dili açısından çoğunlukla Türkçe olması 15 Temmuz darbe girişiminin ağırlıklı olarak ulusal akademik bağlam içerisinde ele alındığını göstermektedir. İngilizce dilinde hazırlanan tezlerin sınırlı sayıda olması ise konunun uluslararası akademik görünürlüğünün görece düşük düzeyde kaldığına işaret etmektedir. Bununla birlikte İngilizce çalışmaların varlığı 15 Temmuz konusunun uluslararası akademik literatürde de belirli ölçüde araştırma konusu hâline geldiğini göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Tablo 7’de incelenen tezlerin tez türüne göre frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir.

Tez Türü	Frekans	Yüzde (%)
Yüksek Lisans	69	88,5%
Doktora	9	11,5%

Tablo 7. Yayınlanan Tezlerin Tez Türüne Göre Dağılımı

İncelenen tezler tez türü kategorisine göre ele alındığında 69 frekans %88,5 oran ile yüksek lisans, 9 frekans %11,5 oran ile doktora düzeyinde yazıldığı tespit edilmiştir. Tez türlerine yönelik dağılım incelendiğinde 15 Temmuz konulu akademik üretimin büyük ölçüde yüksek lisans düzeyinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum 15 Temmuz’un akademik bellekte özellikle erken dönem akademik araştırmalar ve lisansüstü uzmanlaşma süreçleri çerçevesinde ele alındığını düşündürmektedir. Doktora tezlerinin daha sınırlı sayıda olması ise 15 Temmuz konusunun doktora düzeyinde daha kapsamlı ve uzun soluklu araştırmalara görece daha az konu edildiğini düşündürmektedir. Bununla birlikte doktora düzeyinde gerçekleştirilen çalışmalar alanın kuramsal ve analitik

derinliğinin gelişmesi açısından önemli bir akademik potansiyel taşıdığını göstermektedir. Özellikle doktora tezleri aracılığıyla olayın daha kapsamlı kavramsal çerçeveler, karşılaştırmalı yaklaşımlar ve derinlemesine analizler üzerinden ele alınması akademik belleğin daha sistematik biçimde gelişmesine katkı sağlayabilecek bir unsur olarak değerlendirilebilir. Ayrıca yüksek lisans tezlerinin daha fazla oluşu 15 Temmuz'un akademik alanda geniş ilgi gören bir araştırma konusu olduğunu ortaya koyarken doktora düzeyindeki sınırlı üretim gelecekte bu alanda daha kapsamlı ve kuramsal çalışmalar yapılmasına yönelik bir ihtiyaç bulunduğunu düşündürmektedir.

Tablo 8'de incelenen tezlerin araştırma yöntemine göre frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir.

Araştırma Yöntemi	Frekans	Yüzde (%)
Nicel	15	19,2%
Nitel	56	71,8%
Karma	7	9,0%

Tablo 8. Yayınlanan Tezlerin Araştırma Yöntemine Göre Dağılımı

İncelenen tezler araştırma yöntemi kategorisine göre ele alındığında 56 frekans %71,8 oran ile nitel, 15 frekans %19,2 oran ile nicel ve 7 frekans %9,0 oran ile karma yöntem kullanıldığı tespit edilmiştir. Araştırma yöntemlerine ilişkin dağılım ele alındığında 15 Temmuz konulu tezlerde nitel araştırma yöntemlerinin belirgin biçimde ön plana çıktığı görülmektedir. Bu durum araştırmaların büyük ölçüde söylem, medya içerikleri, toplumsal algı ve doküman temelli incelemeler üzerinden yürütüldüğünü düşündürmektedir. Nitel yöntemlerin baskın olması 15 Temmuz'un akademik bellekte daha çok anlamlandırma, yorumlama ve toplumsal temsil süreçleri çerçevesinde ele alındığını göstermesi açısından dikkat çekmektedir. Özellikle toplumsal ve siyasal boyutu güçlü olayların anlamlandırılmasında nitel araştırma yaklaşımının daha yoğun tercih edildiği anlaşılmaktadır. Bu durum araştırmacıların olayın nicel boyutlarından ziyade medya söylemleri, toplumsal hafıza, siyasal iletişim ve toplumsal algı gibi daha derinlikli ve yorumlayıcı boyutlara odaklandığını düşündürmektedir. Nicel ve karma yöntemlerin daha sınırlı düzeyde kullanılması ise alan yazında ölçme

temelli ve karşılaştırmalı çalışmaların görece daha az yer aldığını göstermektedir. Bununla birlikte karma yöntem kullanımının varlığı bazı araştırmalarda hem nicel hem de nitel veri kaynaklarının birlikte değerlendirilerek daha bütüncül analizler yapılmaya çalışıldığını ortaya koymaktadır. Karma yöntemlerin sınırlı da olsa kullanılması akademik belleğin yalnızca yorumlayıcı değil aynı zamanda çok boyutlu veri analizleriyle de desteklenmeye başladığını göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Tablo 9'da incelenen tezlerin veri toplama tekniğine göre frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir.

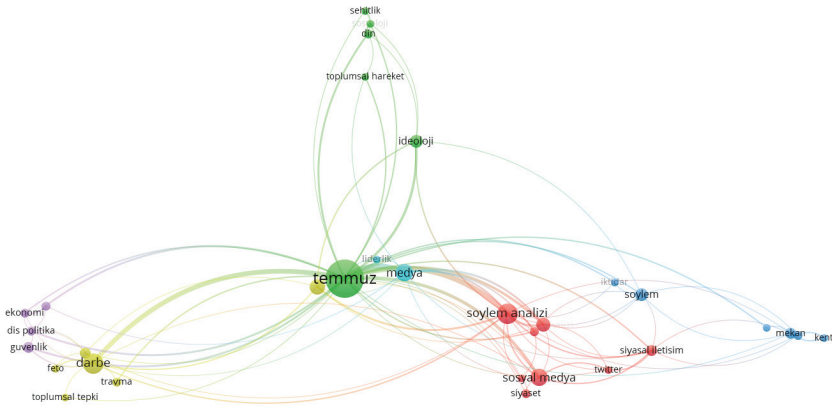
Veri Toplama Tekniği	Frekans	Yüzde (%)
Anket	10	12,8%
Anket; Görüşme	1	1,3%
Anket; Ölçüm	1	1,3%
Doküman İncelemesi	43	55,1%
Doküman İncelemesi; Ekonometrik Analiz	1	1,3%
Doküman İncelemesi; Görüşme	2	2,6%
Görüşme	7	9,0%
Gözlem; Saha Çalışması	1	1,3%
İçerik Analizi	8	10,3%
İçerik Analizi; Doküman İncelemesi	1	1,3%
İkincil Veri Analizi	1	1,3%
Literatür Tarama	1	1,3%
Saha Çalışması	1	1,3%

Tablo 9. İncelenen Tezlerin Veri Toplama Tekniğine Göre Dağılımı

İncelenen tezler veri toplama tekniği kategorisine göre ele alındığında 43 frekans %55,1 oran ile doküman incelemesi, 10 frekans %12,8 oran ile anket, 8 frekans %10,3 oran ile içerik analizi, 7 frekans %9,0 oran ile görüşme, 2 frekans %2,6 oran ile doküman incelemesi; görüşme, 1 frekans %1,3 oran ile anket; görüşme, 1 frekans %1,3 oran ile anket; ölçüm, 1 frekans %1,3 oran ile doküman incelemesi; ekonometrik analiz, 1 frekans %1,3 oran ile gözlem; saha çalışması, 1 frekans %1,3 oran ile içerik analizi; doküman incelemesi, 1 frekans %1,3 oran ile ikincil veri analizi, 1 frekans %1,3 oran ile literatür tarama ve 1 frekans %1,3 oran ile saha çalışması tekniklerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Veri toplama tekniklerine

yönelik dağılım incelendiğinde doküman incelemesinin belirgin biçimde ön plana çıktığı görülmektedir. Bu durum 15 Temmuz konulu çalışmaların büyük ölçüde yazılı belgeler, resmi raporlar, medya içerikleri ve arşiv niteliği taşıyan materyaller üzerinden yürütüldüğünü göstermektedir. Doküman incelemesinin baskın veri toplama tekniği olması 15 Temmuz'un akademik bellekte büyük ölçüde kayıt altına alınmış metinler, medya içerikleri ve kurumsal belgeler üzerinden yeniden üretildiğini düşündürmektedir. Özellikle toplumsal ve siyasal olayların analizinde mevcut dokümanların önemli bir veri kaynağı olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Anket, görüşme ve içerik analizi tekniklerinin kullanılması ise araştırmaların yalnızca mevcut belgelerle sınırlı kalmayarak bireysel algılar, medya söylemleri ve toplumsal değerlendirmeler üzerinden de ele alındığını göstermektedir. Özellikle görüşme ve anket tekniklerinin kullanıldığı çalışmalar toplumsal hafıza, algı ve bireysel deneyimlerin akademik üretime yansıtılmaya çalışıldığını göstermesi açısından dikkat çekmektedir. Bununla birlikte farklı veri toplama tekniklerinin birlikte kullanıldığı çalışmalar alanyazında yöntemsel çeşitliliğin oluşmaya başladığını ve daha bütüncül araştırma yaklaşımlarının benimsendiğini düşündürmektedir.

Şekil 1'de incelenen tezlerin anahtar kelimelerine göre VOSviewer analizi eş oluşum ağı görseli verilmiştir.

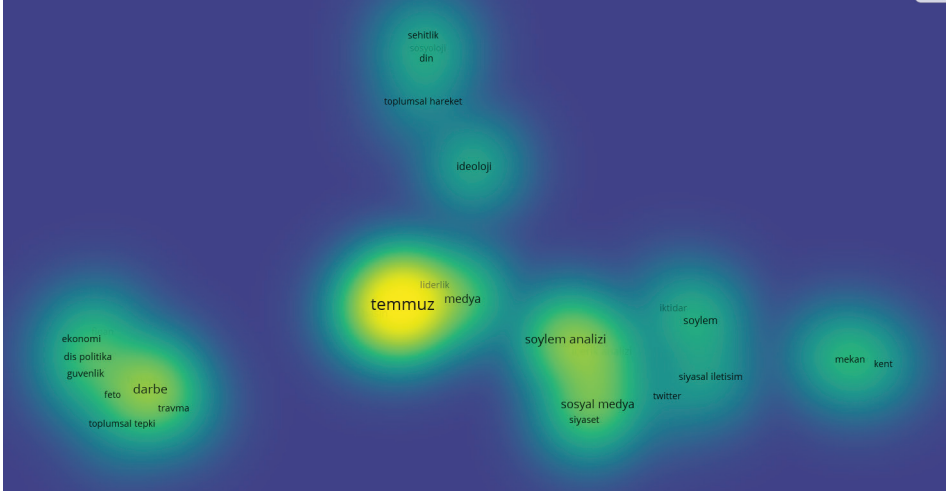

Şekil 1. 15 Temmuz Konulu Lisansüstü Tezlerde Anahtar Kelimelere Dayalı Eş Oluşum Ağı (VOSviewer Analizi)

Şekil 1’de 15 Temmuz konulu lisansüstü tezlerde kullanılan anahtar kelimeler arasındaki eş-oluşum ilişkileri VOSviewer programı aracılığıyla görselleştirilmiştir. Analiz kapsamında toplam 32 terim ve 6 kümeden oluşan bir ağ yapısı elde edilmiştir. Analizde tam sayım (*full counting*) yöntemi kullanılmış, belirlenen minimum tekrar eşliğini sağlayan terimler değerlendirmeye dâhil edilmiş ve bu eşik değerin altında kalan terimler analiz dışı bırakılmıştır. Düğümlerin büyüklüğü terimlerin kullanım sıklığını, bağlantı çizgilerinin kalınlığı terimler arasındaki ilişki yoğunluğunu, renkler ise tematik kümelenmeleri göstermektedir. Ağ yapısı incelendiğinde “temmuz” kavramının en merkezi ve en yüksek frekansa sahip düğüm olduğu görülmektedir. Bu durum, çalışmaların büyük ölçüde olay odaklı bir çerçevede ele alındığına işaret etmektedir. Ayrıca “temmuz” kavramının “medya”, “liderlik” ve “ideoloji” gibi kavramlarla kurduğu güçlü ilişkiler, literatürün iletişim, siyaset ve toplumsal anlamlandırma ekseninde yoğunlaştığını göstermektedir. Bu bulgu 15 Temmuz’un akademik bellekte ağırlıklı olarak medya söylemleri, siyasal yapı ve toplumsal temsil süreçleri çerçevesinde konumlandığını göstermesi açısından dikkat çekmektedir.

Kümeler detaylı olarak incelendiğinde ideolojik ve toplumsal boyutu temsil eden kümede “ideoloji”, “din”, “şehitlik” ve “toplumsal hareket” kavramlarının öne çıktığı görülmektedir. Bu durum, 15 Temmuz’un yalnızca politik bir olay olarak değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel anlamlandırma süreçleri bağlamında ele alındığını düşündürmektedir. Özellikle “şehitlik”, “din” ve “toplumsal hareket” kavramlarının aynı kümede yoğunlaşması, akademik literatürde olayın kolektif hafıza toplumsal kimlik ve ideolojik temsil ekseninde değerlendirildiğini göstermektedir. Medya ve iletişim odaklı kümede “sosyal medya”, “söylem analizi”, “siyasal iletişim” ve “Twitter” gibi kavramların yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. Bu bulgu, çalışmaların önemli bir bölümünün dijital medya ve söylem üretim süreçleri çerçevesinde şekillendiğine işaret etmektedir. Özellikle sosyal medya ve siyasal iletişim kavramlarının merkezi konumda bulunması 15 Temmuz’un akademik bellekte dijital iletişim süreçleri ve medya temsilleri üzerinden yeniden üretildiğini düşündürmektedir. Buna karşılık güvenlik ve toplumsal tepki eksenli kümede “darbe”, “güvenlik”, “FETÖ”, “travma” ve “toplumsal tepki” kavramlarının yer aldığı görülmektedir. Bu küme, olayın güvenlik boyutu ve toplumsal etkilerine odaklanan araştırmaları temsil etmektedir. Travma ve toplumsal tepki kavramlarının aynı ağ içerisinde yer alması olayın yalnızca siyasal bir kriz olarak değil aynı

zamanda toplumsal etkileri bulunan kolektif bir deneyim olarak ele alındığını göstermektedir. Daha sınırlı bir yoğunluk gösteren mekânsal kümede ise “mekân” ve “kent” kavramlarının öne çıktığı görülmektedir. Bu durum, 15 Temmuz’un kamusal alan ve mekânsal bağlamda da ele alındığını göstermektedir. Bununla birlikte “ekonomi” ve “dış politika” gibi kavramların daha düşük yoğunlukta temsil edilmesi, bu alanların literatürde görece sınırlı düzeyde ele alındığına işaret etmektedir. Ekonomi, dış politika ve mekânsal çalışmalar gibi alanların ağ yapısında daha zayıf temsil edilmesi, akademik bellekte bazı araştırma alanlarının baskın hâle gelirken bazı alanların görece geri planda kaldığını göstermektedir. Genel olarak elde edilen ağ yapısı 15 Temmuz konulu akademik çalışmaların ağırlıklı olarak medya, siyaset ve toplumsal anlamlandırma ekseninde yoğunlaştığını; buna karşılık ekonomik, mekânsal ve uluslararası boyutların daha sınırlı düzeyde ele alındığını ortaya koymaktadır. Bu durum literatürde belirli temaların baskın hâle geldiğini ve bazı alanlarda araştırma boşluklarının bulunduğunu göstermesi açısından önem taşımaktadır. Elde edilen kavramsal ağ yapısı incelendiğinde 15 Temmuz konulu lisansüstü tezlerin ağırlıklı olarak medya, siyaset, ideoloji ve toplumsal anlamlandırma ekseninde yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle iletişim ve medya temelli kavramların merkezî konumda bulunması, akademik literatürde olayın medya söylemleri, dijital iletişim süreçleri ve toplumsal temsil biçimleri üzerinden ele alındığını göstermektedir. Ekonomi, dış politika ve mekânsal çalışmalar gibi alanların daha sınırlı düzeyde temsil edilmesi literatürde belirli araştırma alanlarının görece geri planda kaldığını düşündürmektedir. Bu durum gelecekte yapılacak çalışmalar açısından farklı disiplinlere ve alternatif tematik alanlara yönelik araştırma ihtiyacının bulunduğunu göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca ağ yapısında belirli kavram kümelerinin güçlü bağlantılar oluşturması 15 Temmuz literatüründe tematik yoğunlaşmaların oluştuğunu ve araştırmaların belirli kavramsal eksenler etrafında şekillendiğini ortaya koymaktadır. Özellikle medya, ideoloji ve toplumsal temsil eksenli kavramların merkezî konumda bulunması akademik belleğin daha çok iletişim ve toplumsal anlamlandırma süreçleri üzerinden yapılandığını düşündürmektedir. Bu yönüyle bibliyometrik ağ analizi, literatürdeki akademik yönelimlerin ve araştırma boşluklarının sistematik biçimde görünür hâle getirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu yönüyle bibliyometrik ağ analizi yalnızca mevcut akademik yönelimleri görünür hâle getirmekle kalmayarak aynı zamanda akademik bellekte hangi alanların baskın hangi alanların ise görece sınırlı temsil edildiğini ortaya koyarak gelecekteki araştırma ihtiyaçlarının belirlenmesine de katkı sağlamaktadır.

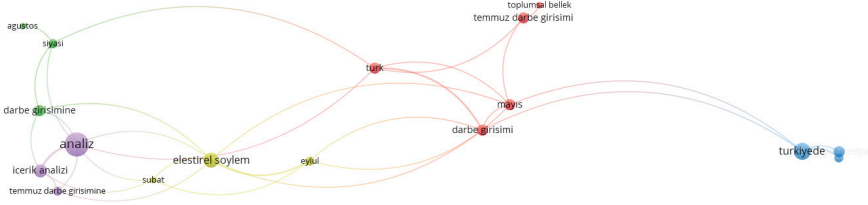

Şekil 2. 15 Temmuz Konulu Lisansüstü Tezlerde Anahtar Kelimelerin Yoğunluk Haritası (VOSviewer Analizi)

Şekil 2’de 15 Temmuz konulu lisansüstü tezlerde kullanılan anahtar kelimelerin yoğunluk dağılımı VOSviewer programı aracılığıyla görselleştirilmiştir. Yoğunluk haritasında renk skalası, terimlerin kullanım sıklığı ile terimler arasındaki ilişki yoğunluğunu yansıtmaktadır. Buna göre sarı tonlar en yüksek yoğunluğu, yeşil tonlar orta düzeyi, mavi tonlar ise düşük yoğunluğu ifade etmektedir. Analizde tam sayım (*full counting*) yöntemi kullanılmış ve belirlenen minimum tekrar eşiğinin altında kalan terimler değerlendirme dışı bırakılmıştır. Harita incelendiğinde “temmuz” kavramının en yoğun ve merkezî alanı oluşturduğu görülmektedir. Bu durum, çalışmaların büyük ölçüde olay odaklı bir çerçevede ele alındığına işaret etmektedir. “temmuz” kavramının çevresinde konumlanan “medya” ve “liderlik” gibi terimlerin de yüksek yoğunluk göstermesi, araştırmaların iletişim ve siyasal bağlamda yoğunlaştığını göstermektedir. Bu bulgu 15 Temmuz’un akademik bellekte ağırlıklı olarak medya söylemleri, siyasal liderlik ve toplumsal temsil süreçleri çerçevesinde anlamlandırıldığını göstermesi açısından önem taşımaktadır. Yoğunluk dağılımında dikkat çeken bir diğer alan “söylen analizi” ve “sosyal medya” kavramlarının bulunduğu bölgedir. Bu alanın yüksek yoğunluk göstermesi, özellikle dijital medya, söylem üretimi ve siyasal iletişim eksenli çalışmaların literatürde önemli bir yer tuttuğunu ortaya

koymaktadır. Buna karşılık “söylem”, “iktidar” ve “Twitter” gibi kavramların bu kümeyle bağlantılı olarak konumlanması, çalışmaların eleştirel iletişim ve medya analizleri çerçevesinde şekillendiğini düşündürmektedir. Özellikle dijital medya temelli kavramların yüksek yoğunluk göstermesi akademik belleğin önemli ölçüde medya temsilleri ve dijital iletişim süreçleri üzerinden yapılandığını göstermektedir. Bu doğrultuda “darbe”, “güvenlik”, “travma”, “FETÖ” ve “toplumsal tepki” kavramlarının bulunduğu bölgenin orta düzey yoğunlukta olması, olayın güvenlik ve toplumsal etkilerine yönelik çalışmaların da önemli ancak görece daha sınırlı bir yoğunlukta ele alındığını göstermektedir. Benzer şekilde “ideoloji”, “din”, “şehitlik” ve “toplumsal hareket” kavramlarının yer aldığı alanın orta düzey yoğunlukta olması, 15 Temmuz’un toplumsal ve ideolojik anlamlandırma süreçleri bağlamında ele alındığını ortaya koymaktadır. Bu durum akademik belleğin yalnızca siyasal ve medya eksenli değil aynı zamanda ideolojik, kültürel ve toplumsal boyutlar üzerinden de şekillendiğini göstermektedir. Bu bağlamda “ekonomi”, “dış politika”, “mekân” ve “kent” gibi kavramların düşük yoğunlukta temsil edilmesi, bu alanların literatürde görece daha sınırlı düzeyde ele alındığına işaret etmektedir. Yoğunluk haritası 15 Temmuz konulu akademik çalışmaların ağırlıklı olarak olayın kendisi, medya ve söylem analizi ekseninde yoğunlaştığını buna karşılık ekonomik, mekânsal ve uluslararası boyutların daha sınırlı düzeyde ele alındığını göstermektedir. Bu durum, literatürde belirli temaların öne çıktığını ve bazı alanlarda araştırma boşluklarının bulunduğunu ortaya koymasından önem taşımaktadır. Yoğunluk haritası incelendiğinde 15 Temmuz konulu akademik çalışmaların ağırlıklı olarak medya, söylem analizi ve siyasal iletişim ekseninde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu yoğunlaşma akademik belleğin belirli kavramsal alanlar etrafında kümelenildiğini ve özellikle iletişim temelli çalışmaların literatürde merkezî konuma yerleştiğini göstermektedir. Özellikle dijital medya ve söylem temelli kavramların yüksek yoğunluk göstermesi literatürde iletişim odaklı çalışmaların baskın hâle geldiğini ortaya koymaktadır. Bu durum 15 Temmuz’un yalnızca siyasal bir olay olarak değil, aynı zamanda medya temsilleri ve toplumsal söylem üretimi bağlamında değerlendirildiğini göstermesi açısından önem taşımaktadır. Buna karşılık ekonomi, dış politika, mekân ve kent gibi kavramların düşük yoğunlukta temsil edilmesi literatürde bu alanlara yönelik çalışmaların görece sınırlı kaldığını göstermektedir. Bu bulgu gelecekte yapılacak araştırmalar açısından alternatif disiplinlere ve farklı araştırma temalarına yönelik bir ihtiyaç bulunduğunu düşündürmektedir. Ayrıca yoğunluk haritasında belirli

kavramların merkezî konumda yer alması literatürde tematik yoğunlaşmaların oluştuğunu ve araştırmaların belirli kavramsal eksenler etrafında kümелendiğini ortaya koymaktadır. Bu yönüyle yoğunluk analizi akademik literatürde hangi temaların ön plana çıktığını ve hangi alanların görece geri planda kaldığını sistematik biçimde görünür hâle getirmektedir.

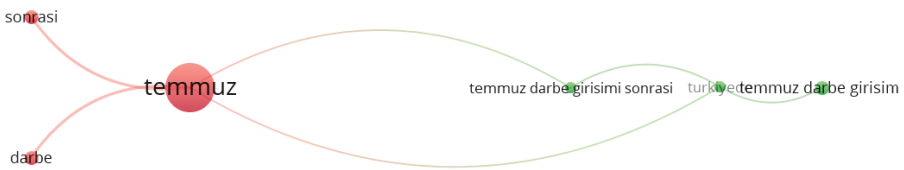

Şekil 3. Tez Özetlerine Dayalı Kavramsal Eş Oluşum Ağı (VOSviewer Analizi)

Şekil 3'te tez özetlerinden elde edilen kavramlara dayalı eş-oluşum ağı VOSviewer programı aracılığıyla görselleştirilmiştir. Analizde tam sayım (*full counting*) yöntemi kullanılmış ve belirlenen minimum tekrar eşliğini sağlayan kavramlar değerlendirmeye dâhil edilmiştir. Elde edilen ağ yapısı kavramların belirli tematik kümeler etrafında yoğunlaştığını göstermektedir. “Darbe girişimi”, “temmuz darbe girişimi” ve “toplumsal bellek” kavramlarının birlikte yer alması, çalışmaların toplumsal hafıza boyutuna odaklandığını göstermektedir. Özellikle “toplumsal bellek” kavramının merkezî kavramlarla güçlü ilişkiler kurması, 15 Temmuz’un akademik bellekte yalnızca siyasal bir olay olarak değil aynı zamanda kolektif hafıza ve toplumsal anlamlandırma süreçleri bağlamında değerlendirildiğini göstermektedir. “İçerik analizi” ve “eleştirel söylem” gibi kavramların öne çıkması ise nitel ve söylem temelli yaklaşımların ağırlıkta olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca “siyasi”, zaman ifadeleri, “Türkiye’de” ve “medya” kavramları etrafında oluşan yapı, çalışmaların siyasal bağlam ve medya ekseninde şekillendiğini göstermektedir. Özellikle medya ve siyaset eksenli kavramların merkezî konumda yer alması akademik belleğin iletişim çalışmaları ve siyasal analizler çerçevesinde yapılandığını göstermesi bakımından dikkat çekmektedir. Genel olarak bulgular literatürün toplumsal bellek, yöntemsel

yaklaşımlar ve medya-siyaset ilişkisi çerçevesinde yoğunlaştığını ortaya koymaktadır.

Kavramsal ağ yapısı incelendiğinde tez özetlerinde kullanılan kavramların ağırlıklı olarak toplumsal bellek, medya söylemleri ve siyasal süreçler etrafında kümелendiği görülmektedir. Özellikle toplumsal bellek kavramının merkezî konumda yer alması, 15 Temmuz'un yalnızca güncel siyasal bir olay olarak değil, aynı zamanda kolektif hafıza ve toplumsal anlamlandırma süreçleri bağlamında ele alındığını göstermektedir. Bununla birlikte içerik analizi ve eleştirel söylem gibi yöntemsel kavramların öne çıkması literatürde nitel araştırma yaklaşımının baskın olduğunu destekleyen önemli bir bulgu olarak değerlendirilebilir. Bu durum çalışmaların büyük ölçüde medya içerikleri, söylem yapıları ve toplumsal temsil biçimlerine odaklandığını düşündürmektedir. Bu bulgu araştırmacıların olayın ölçülebilir yönlerinden çok anlamlandırma süreçlerine ve söylemsel yapılara odaklandığını düşündürmektedir. Medya ve siyaset ekseninde yoğunlaşan kavramsal yapı 15 Temmuz literatürünün iletişim çalışmaları ve siyasal analizler çerçevesinde şekillendiğini ortaya koymaktadır. Buna karşılık ekonomik, kültürel veya uluslararası boyutlara ilişkin kavramların daha sınırlı düzeyde temsil edilmesi, literatürde belirli tematik alanların görece geri planda kaldığını göstermektedir. Bu yönüyle elde edilen bulgular, akademik literatürde belirli araştırma eğilimlerinin baskın hâle geldiğini ve bazı alanlarda araştırma boşluklarının bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Şekil 4. Tez Başlıklarına Dayalı Kavramsal Eş-Oluşum Ağı (Azaltılmış Terim Seti)

Şekil 4, tez başlıklarından elde edilen veriler doğrultusunda oluşturulan kavramsal eş oluşum ağını göstermektedir. Analiz sonucunda en anlamlı 6 terim seçilmiş ve bu terimler arasındaki ilişkiler görselleştirilmiştir. Ağ yapısında

“temmuz” kavramının merkezî bir konumda yer aldığı ve diğer kavramlarla doğrudan bağlantılar kurduğu görülmektedir. Bu durum, incelenen tezlerde 15 Temmuz’un temel odak noktası olarak ele alındığını ortaya koymaktadır. Başlıklarda “temmuz” kavramının merkezi konumda bulunması akademik belleğin doğrudan olayın kendisi etrafında şekillendiğini göstermesi bakımından dikkat çekmektedir. Başlıklara dayalı kavramsal yapı incelendiğinde tezlerde kullanılan kavramların büyük ölçüde olayın kendisi etrafında şekillendiği görülmektedir. Temmuz kavramının merkezî konumu araştırmaların doğrudan 15 Temmuz darbe girişimini odağa aldığını ve çalışmaların temel kavramsal ekseninin bu olay etrafında kurulduğunu göstermektedir. Bu durum literatürde olayın daha çok doğrudan siyasal ve toplumsal boyutları üzerinden ele alındığını ve alternatif kavramsal çerçevelerin ise görece daha sınırlı düzeyde kaldığını düşündürmektedir. Ağ yapısındaki kavramlar arasındaki doğrudan bağlantılar literatürde belirli tematik alanların birbiriyle güçlü ilişkiler içerisinde ele alındığını düşündürmektedir. Özellikle medya, siyaset ve toplumsal yapı ile ilişkili kavramların merkezî kavram etrafında kümelenmesi, çalışmaların iletişim ve siyasal bağlam ekseninde yoğunlaştığını desteklemektedir.

5. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada tez başlığında “15 Temmuz” ifadesi geçen lisansüstü tezler bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiş ve bu kapsamda akademik üretimin nicel ve kavramsal yapısı ortaya konulmuştur. Elde edilen bulgular söz konusu çalışmaların belirli bir dönemsel yoğunlaşma gösterdiğini ve özellikle 2019 yılı itibarıyla en yüksek düzeye ulaştığını göstermektedir. Bu bağlamda akademik üretimin toplumsal olaylara doğrudan ve eş zamanlı değil, belirli bir zaman aralığı içerisinde tepki verdiğine işaret etmektedir. Akademik bilginin üretim sürecinin belirli aşamalardan oluşması bu tür zaman gecikmelerini doğal kılarak benzer eğilimlerin bibliyometrik çalışmalarda da gözlemlendiği ifade edilmektedir (Zupic ve Cater, 2015). Bu bağlamda elde edilen bulgular 15 Temmuz’un akademik bellekte kısa süreli bir gündem konusu olmanın ötesinde belirli bir zaman diliminde yoğun biçimde çalışılan ve akademik üretimde kalıcı izler bırakan bir araştırma alanına dönüştüğünü göstermektedir. Üniversitelere göre dağılım incelendiğinde tez üretiminin belirli üniversitelerde sınırlı bir yoğunlaşma göstererek genel olarak Türkiye geneline yayılan bir yapı sergilediği görülmektedir. Bu bulgu araştırmanın ikinci araştırma sorusuyla ilişkili

olarak değerlendirildiğinde 15 Temmuz konusunun yalnızca belirli akademik merkezlerle sınırlı kalmadığını ve farklı üniversitelerde araştırma konusu olarak ele alındığını göstermektedir. Bu bağlam 15 Temmuz'un farklı kurumsal yapılarda ele alındığını ve incelenen tezler çerçevesinde geniş bir akademik ilgi alanı oluşturduğunu düşündürmektedir. Bu durum akademik belleğin farklı kurumsal yapılar içerisinde yeniden üretildiğini ve 15 Temmuz'un geniş bir akademik ilgi alanı oluşturduğunu düşündürmektedir. Ana bilim dallarına göre dağılım çalışmaların ağırlıklı olarak gazetecilik, iletişim bilimleri, siyaset bilimi ve kamu yönetimi gibi alanlarda yoğunlaştığını göstermektedir. Bu durum 15 Temmuz'un özellikle medya, iletişim ve siyasal süreçler bağlamında ele alındığına işaret etmektedir. Olayın medya temsilleri, söylem üretimi ve kamusal iletişim süreçleri üzerinden incelenmesi iletişim alanının bu tür toplumsal olayların analizinde önemli bir rol üstlendiğini göstermektedir (İnal, 1996). Özellikle iletişim ve medya odaklı çalışmaların yoğunluğu 15 Temmuz'un akademik bellekte medya söylemleri, dijital iletişim süreçleri ve toplumsal temsil biçimleri üzerinden konumlandığını göstermesi açısından dikkat çekmektedir. Bununla birlikte psikoloji, travma çalışmaları ve kültürel çalışmalar gibi farklı alanlarda gerçekleştirilen tezler 15 Temmuz'un yalnızca siyasal bir olay olarak değil aynı zamanda toplumsal ve kültürel boyutlarıyla ele alındığını göstermektedir.

Araştırma yöntemlerine ilişkin bulgular nitel yöntemlerin belirgin biçimde öne çıktığını ve veri toplama sürecinde doküman incelemesinin yaygın olarak tercih edildiğini göstermektedir. Bu durum çalışmaların büyük ölçüde metinler, söylemler ve medya içerikleri üzerinden yürütüldüğünü ve olayın anlamlandırılmasına yönelik analizlerin ön planda olduğunu ortaya koymaktadır. Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemlerinin toplumsal olguların derinlemesine incelenmesinde sıklıkla tercih edildiği bilinmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu bulgu araştırmanın üçüncü araştırma sorusuyla uyumlu olarak literatürde nitel ve söylem temelli araştırma eğilimlerinin baskın olduğunu göstermektedir. Özellikle içerik analizi, söylem analizi ve doküman incelemesi gibi yöntemlerin yoğun biçimde kullanılması, akademik belleğin daha çok yorumlayıcı ve anlamlandırıcı araştırma pratikleri aracılığıyla şekillendiğini düşündürmektedir.

VOSviewer analizleri sonucunda elde edilen kavramsal ağ yapıları literatürde belirli tematik yoğunlaşmaların bulunduğunu göstermektedir. Anahtar kelimeler arasındaki eş-oluşum ilişkileri incelendiğinde medya, siyaset ve toplumsal

anlamlandırma ekseninde kümelenmelerin öne çıktığı görülmektedir. Bu tür kavramsal ağ analizleri literatürdeki eğilimleri ve araştırma odaklarını ortaya koymada etkili bir yöntem olarak değerlendirilmektedir (van Eck ve Waltman, 2010). Benzer şekilde bibliyometrik analizlerin, akademik üretimin yönelimlerini ve tematik yoğunlaşmalarını belirlemede önemli bir araç olduğu ifade edilmektedir (Donthu vd., 2021). Araştırmanın dördüncü ve beşinci araştırma soruları doğrultusunda incelendiğinde elde edilen kavramsal ağ yapısının özellikle medya, söylem analizi, toplumsal bellek ve siyasal iletişim ekseninde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum 15 Temmuz literatüründe belirli tematik alanların baskın hâle geldiğini ve akademik üretimin belirli kavramsal eksenler etrafında şekillendiğini ortaya koymaktadır. Buna karşılık ekonomi, dış politika ve mekânsal boyut gibi alanların daha sınırlı düzeyde temsil edilmesi literatürde belirli temaların daha fazla öne çıktığını ve bazı alanların görece daha az çalışıldığını göstermektedir. Bu tür tematik boşlukların belirlenmesi bibliyometrik analizlerin önemli katkılarından biri olarak değerlendirilmektedir (Al ve Tonta, 2004). Özellikle ekonomi, uluslararası ilişkiler ve mekânsal çalışmalar gibi alanların sınırlı temsil edilmesi akademik belleğin belirli disiplinler etrafında yoğunlaştığını ve bazı araştırma alanlarının görece geri planda kaldığını göstermektedir. Bu yönüyle çalışma yalnızca mevcut akademik üretimin nicel dağılımını ortaya koymakla kalmamış aynı zamanda literatürde öne çıkan araştırma eğilimlerini, yöntemsel yönelimleri ve görece sınırlı kalan tematik alanları görünür hâle getirmiştir.

Bu çalışmanın yalnızca tez başlıklarında “15 Temmuz” ifadesi geçen çalışmalarla sınırlı olması konuya ilişkin ancak başlıkta bu ifadeyi içermeyen tezlerin analiz dışında kalmasına neden olmuş olabilir. Bu durum elde edilen bulguların yorumlanmasında dikkate alınması gereken bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte çalışmanın yalnızca YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında erişime açık tezlerle sınırlandırılması da araştırmanın bir diğer sınırlılığıdır. Gelecekte yapılacak çalışmaların makaleler, bildiriler ve uluslararası veri tabanlarını da kapsayacak biçimde genişletilmesi literatürün daha kapsamlı değerlendirilmesine katkı sağlayabilir.

İncelenen tezler çerçevesinde 15 Temmuz konulu akademik üretimin belirgin bir ilgi alanı oluşturduğu ve bu ilginin özellikle iletişim ve sosyal bilimler ekseninde yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda gelecekte yapılacak çalışmaların farklı disiplinleri kapsayacak şekilde çeşitlendirilmesi özellikle ekonomi, dış politika ve

mekânsal çalışmalar gibi görece sınırlı ele alınan alanlara yönelmesi ve nicel ile karma yöntemlerin daha fazla kullanılması literatürün daha dengeli ve kapsamlı bir yapıya kavuşmasına katkı sağlayabilir. Ayrıca uluslararası karşılaştırmalı çalışmaların artırılması 15 Temmuz'un yalnızca ulusal akademik bağlamda değil küresel literatürde nasıl konumlandığının anlaşılmasına da katkı sağlayacaktır.

Çıkar Çatışması Beyanı:

Makale yazarı herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Kaynakça

- Al, U. ve Tonta, Y. (2004). Atf analizi: Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü tezleri üzerine bir uygulama. *Bilgi Dünyası*, 5(1), 19–47.
- Albal, E. (2019). Geçmişin hakikati ve hatırlamanın özgürlüğü: Kolektif bellek, hukuk ve insan hakları. *İnsan Hakları Yıllığı*, 37, 54–90. <https://izlik.org/JA96RJ52RK>
- Altun, E. ve Seferoğlu, S. S. (2024). Eğitim-öğretim süreçlerinin olağanüstü koşullarda sürdürülmesiyle ilgili bir inceleme. *Trakya Eğitim Dergisi*, 14(3), 1459–1479. <https://doi.org/10.24315/tred.1396676>
- Başal, S., Güven, E. ve Eren, T. (2025). Kriz yönetimi konulu lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Resilience*, 9(1), 129–139. <https://izlik.org/JA95ED66UZ>
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N. ve Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285–296. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>
- Erol, M. ve Eken, E. N. (2020). Ekonomik kriz dönemlerinde tam zamanında üretim (Just in Time) sisteminin uygulanması. *R&S–Research Studies Anatolia Journal*, 3(1), 63–69. <https://doi.org/10.33723/rs.663537>
- İnal, A. (1996). *Haberi okumak*. Temuçin Yayınları.
- İlgin, H. Ö. (2019). Kriz yönetimi ve liderlik: Ardern “They Are Us” örneği. *International Congress on Management, Economy and Policy Spring 2019* (ss. 258–267).
- Orkan, A. L. ve Orkan, S. (2025). Bilimsel araştırma ve yöntemler üzerine bir çalışma. *İletişim Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 63–77. <https://izlik.org/JA47HP72SY>
- Özdemir, N. (2025). Bilgi, güven ve toplum: Bilim iletişiminin kavramsal ve tarihsel bir incelemesi. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 26, 75–98. <https://doi.org/10.16947/fsmia.1843803>
- Soldan, T. ve Soldan, U. (2024). Yeni medya araçlarının eğitim süreçlerine etkisi. *TAM Akademi Dergisi*, 3(2), 180–204. <https://doi.org/10.58239/tamde.2024.02.003.x>

- Sunar, L. (2015). Türkiye’de sosyal bilimlerde toplumsal değişim. *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(29), 83–125. <https://doi.org/10.16917/sd.42005>
- Taşlıyan, M., Çiçeklioğlu, H. ve Afşar, A. (2017). Farklılıkların yönetimi ve ayrımcılık algısının üniversite öğrencilerinin akademik performansları üzerine etkileri: Bir alan araştırması. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(2), 101–124. <https://izlik.org/JA85WS78ZH>
- Tamer, H. Y., Övgün, B. ve Yalçıntaş, A. (2020). Akademik büyük veri ve bilimsel bilgi üretimi: Dergipark örneği. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 93–110. <https://doi.org/10.33537/sobild.2020.11.1.10>
- van Eck, N. J. ve Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics*, 84(2), 523–538. <https://doi.org/10.1007/s11192-009-0146-3>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Zupic, I. ve Cater, T. (2015). Bibliometric methods in management and organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), 429–472. <https://doi.org/10.1177/1094428114562>